

Pintes Gábor

Esélyegyenlőség – avagy hosszú az út Salamancától a mindennapok iskolájáig

Talán nem tévedek sokat, ha azt állítom, hogy 1994-ig Salamanca legfőbb ismertsége az UNESCO Világörökségéhez való tartozásából fakadt. Egy másik UNESCO-s kezdeményezésnek köszönhetően azonban a fent említett évtől, azaz immáron több mint harminc éve Salamanca valami mást is jelent. Talán nem is annyira jelent, mint inkább jelez. Amolyan világítórórként jelzi, hogy az oktatással foglalkozó mainstream politika, a globális iskolapolitika és nagyon-nagyon apró részeire bontva egészen az intézményi „politikáig” új fény, új irány mutatkozott meg. Persze, felmerülhet az a kérdés is, hogy ténylegesen ÚJ-e az irány és a fény, vagy csak az történt 1994-ben Salamancában, hogy a politikusok (s talán a neveléssel és oktatással foglalkozó szakemberek is) egy úgynevezett Salamanca Statement-be foglalták azon eszményeket, melyek sok ország oktatási rendszerének alapját és szerves részét képezi.

Forrás: freepik.com

A huszadik század kilencvenes éveit a humanizáció, a motiváció és a kreativitásra való nevelés, emellett az érzelmek előtérbe helyezése időszakaként éltem meg. „Specped-es” vonatkozásban

hódított az integráció eszméje, s az ebből fakadó integratív pedagógia látszott egy olyan új irányvonalnak, mely kiküszöböli az addig (is) nagyon intenzíven alkalmazott szegregációs praktikákat. Abban az időben meg ezen a vidéken nem tartozott a mindennapok terminológiájába az inklúzió, az inkluzív pedagógia és az inkluzív iskola. Elméleti síkon viszont elindultak olyan kutatások és vizsgálatok, melyeknek a gyakorlatban megnyilvánuló, általánosan és hagyományosan (vagy a hagyományokra épülve) elfogadott szegregáción voltak hivatottak változtatni. Ahogy fentebb sugallani próbáltam, a szegregáció teljesen elfogadott módja és receptje volt a mássághoz való hozzáállásban. Pedig aki vett már részt a nevelő-oktató gyakorlatban, egyszerűbben mondva nevelt és oktatott már gyermeket, diákot, növendéket, nos, az biztosan tapasztalta, hogy amiből jó sok van, az a másság. Most nem is elsősorban a netflixes értelemben (és erőszakolt előtérbe helyezéssel) vett másságra gondolok. Hanem arra, hogy a gyermekek, diákok, növendékek nem préselhetők be egy amolyan sablonba, melyre aztán kidolgozok egy 99%-ban működő receptet. És volt probléma, nincs probléma.

Igen, a gyermek, a diák, a növendék mindig probléma. És nem is egyszerű probléma. Mindig más és más jelenti a nehézséget, a kihívást, az éppen megoldandó feladatot. A sablon persze jó dolog, mert azt várhatom el tőle, hogy a bele helyezett tartalmat mindig olyanná formálja, mint ahogy a prototípust megalkottam. Ebből következik, hogy a tartalom igazodik a sablonhoz, a prototípushoz. Ezzel a problémák és az azok megoldásához szükséges variációk száma drámaian csökkenthető. Egy sablon, egy megoldás. És kész.

S valahol itt lépett a képbe a kasztíliai város, Salamanca. Pontosabban a Salamanca Statement. Egy nyilatkozat, elhatározás, esetleg iránytű. A Salamancában immáron három évtizede megfogalmazott irányvetés leginkább abban áll, azon alapszik, hogy ne az egyénnek (aki mindig más és más) kelljen a rendszerhez/intézményhez igazodnia és alkalmazkodnia, hanem éppen fordítva. A sablonos hasonlatommal élve, ahhoz visszatérve, a tartalom alakítsa a formát. Mivel a tartalom (szintén a fentebb említettekhez híven) mindig más és más, nehezen beszélhetünk egységes és unifikált sablonról.

Ez így, persze szépnek, már-már tündérmesyszerűnek tűnhet. Leginkább azért, mert Salamancából az út a mindennapok iskolájába hosszú, rögös, akadályokkal, buktatókkal, csapdákkal van szegélyezve. Azt, hogy ezen az úton MI, TI, ŐK – merre járunk, jártok és járnak, nehéz megmondani. Ugyanúgy nem könnyű eldönteni azt, hogy Salamanca őszinte üzenete valósággá válhat-e mindenhol, mindenkinél. Hogy mennyire segíti a nemes értékek és eszmék gyakorlatba való átültetését az, ha inkább politikai doktrínaként és propaganda témaként találjuk szemben vele magunkat, semmint egyre jobban terjedő „jó gyakorlat példajaként”.